

ringsforslag, og det ligger her med en saadan Vægt, at vi alle have Følelsen af, at nu ville vi ikke blive fri for dette Forslag i den danske Rigsdag, før vi have behandlet det færdigt; vi blive ikke fri for det, før det kan gaa ud af Statsraadet som en vedtagen Lov.

Den Kurve, der saaledes betegner Spørgsmaalet om den kommunale Valgrets Udvidelse, og som begynder højt oppe i 1851 og derefter gaar ned ad i 1855, 1867, i Halvfjerserne og i Firserne for saa at stige hurtigt og pludseligt ved Aarhundredskiftet og for nu at komme op paa Højde med det, den var i 1851, denne Kurve er jo den samme Kurve, der betegner hele vor politiske Udvikling her i Landet. I 1849 saa det ud til, som om vi havde faaet den almindelige Valgrets store Skat ganske gratis; uventet og tilsyneladende ganske gratis faldt den som en Klump Guld ned i vort Skød, det var, som vi havde vundet den store Gevinst i Lotteriet. Men vi skulde snart erfare det, som Historien lærer overalt, at i et Folks Udvikling er der ikke noget, der hedder Lotterigevinst. Det, et Folk skal have og beholde af Frihed og Ret, skal det selv betale til sidste Hvid og Øre. Reaktionen fik hurtig Mod til at tage tilbage, hvad man havde givet os. De toge af den politiske Valgret i 1855 og i 1866, og ved Provisorierne i 1877 og 1885 gjorde de det, der var blevet tilbage, betydningsløst. Men alt mens man gjorde det fra oven af, betalte Befolkningen af paa Gælden til den almindelige Valgret ved sit Arbejde. Den betalte først og sidst ved sit politiske Arbejde, ved Trofasthed imod Valgretten. Fra Valg til Valg mødte den trofast, enten det saa ud til, at det kunde nytte noget, eller det ikke saa ud til, at det kunde nytte noget. Den svigtede ikke den almindelige Valgret. Den betalte af ved et *energisk Oplysningsarbejde*; Højskole paa Højskole rejste sig Landet over, og Blad paa Blad stiftede Befolkningen paa den almindelige Valgrets Grund. Den betalte af ved et godt kommunalt Arbejde hjemme i Sognene, og den betalte endelig af ved en Fællesskabsfølelse i den almindelige Befolkning, der har staaet sin Prøve gennem mange Forsøg paa at splitte den, og som har sat sin smukkeste Frugt i Andelsbevægelsen, som den er vokset op nu i det sidste Aarti. Og efterhaanden som den betalte af, blev ogsaa den almindelige Valgret virkelig stærk her hjemme. Alleerede i Halvfjerdserne var den saa stærk, at dette Ting var for bestandig viet til

den almindelige Valgret. Den almindelige Valgrets Venner vare blevne saa stærke, at det stod klart for enhver, at det vilde være umuligt at vriste dette Ting ud af den almindelige Valgrets Magt. Efterhaanden fik den ogsaa mere og mere Tag i det andet Ting. I Aaret 1901 var der betalt saa meget af til den almindelige Valgret, at vi fik et Ministerium, der støttede sig til den, og jeg tror, at det ærede Medlem for Thisted Amts 2den Valgkreds (N. Andersen) vil komme til at indrømme os, at i 1903 er der betalt saa meget af, at man ikke længere kan nægte det danske Folk at styre Kommunerne gennem den almindelige Valgret.

Det ærede Medlem sagde nok, at der ikke i Landets almindelige Befolkningslag er nogen stærk Stemning for denne Reform. Det ærede Medlem sagde, at selv den største Agitator, vi have haft her i vort Land, afdøde Berg, formaade ikke at rejse nogen rigtig Stemning for denne Sag. Berg indbragte Forslag adskillige Gange — de sidste Gange vare jo i Aarene 1887—90 —, og, siger det ærede Medlem, da lykkedes det ikke Berg at rejse nogen ret Stemning for denne Sag. Jeg tror, det ærede Medlem tager fejl deri. Den Gang, Berg stod som Ordfører for disse Forslag, var han kun Formand for en ganske lille Gruppe, men netop naar han tog denne Sag frem, rakte hans Ord langt ud over denne lille Gruppens Rækker, saa langt ud, at han meget snart samlede det store Flertal i dette Ting derom. Og naar det maaske ikke gav saa stærk Genlyd ude i Befolkningen i disse Dage, var det jo, fordi det var den Gang, da vi politisk vare allerlængst nede, da man ved Ministerbordene havde det Estrupske Ministerium, som regerede gennem Provisorier, da vi ikke kunde hævde den almindelige Valgrets Betydning her i dette Ting. Ja, den Gang kunde man jo nok synes, at der var lidt langt til den almindelige kommunale Valgret, og selv om man interesserede sig for den, kunde man jo nok ofre sig til Opgaver, som syntes at ligge nærmere. Men som jeg allerede før bemærkede, Interessen for denne Sag har ogsaa været i overordentlig stærk Vækst netop i de sidste Aar. Hvorledes Væksten af denne Sag og Tilliden til den er groet, det kunne vi se, naar vi blot betragte Udviklingen i de 2 sidste Aar. Da den højtærede Konseilspræsident ved Ministeriets Programtale i Rosenborg Have antydede, at dette vilde være en af Ministeriets Opgaver, da vakte det jo overordentlig Opmærksomhed. Det